

**Na temat szczepień ochronnych przeciwko meningokokom C – za pomocą szczepionki skoniugowanej**

Meningokoki są bakteriami (*Neisseria meningitidis*). Do tej pory rozróżnia się 13 różnych grup serologicznych. Za epidemie na całym świecie odpowiedzialne są grupy serologiczne A, B, C i W. W Niemczech co roku na infekcje meningokokowe o ciężkim przebiegu choruje ok. 300 do 400 osób, głównie są to małe dzieci, dzieci szkolne oraz młodzież. Przed wprowadzeniem standardowej szczepionki dla dzieci i młodzieży ok. 70 procent tych zakażeń powodowanych było przez meningokoki z grupy serologicznej B, a 20 do 30 procent z grupy serologicznej C. Obecnie jest to ok. 16 procent. Szczepionka przeciwko chorobom powodowanym przez meningokoki z grupy serologicznej B jest dostępna od końca roku 2013. Omawiana w tym materiale szczepionka skierowana jest jednak wyłącznie przeciwko meningokokom z grupy serologicznej C.

Meningokoki przenoszone są z człowieka na człowieka wraz z powietrzem do oddychania (są to infekcje przenoszone drogą kropelkową). Infekcje te mogą wyzwać różne inwazyjne (atakujące cały organizm) choroby o ciężkim przebiegu. Najczęściej jest to zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i zagrażająca życiu sepsa (posocznica). Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych rozpoczyna się nagle od wysokiej ciepłoty ciała, wymiotów, silnego bólu głowy i sztywności karku. Mogą również wystąpić drgawki oraz porażenia. W przypadku bardzo małych dzieci objawy są najczęściej mniej charakterystyczne. Zachorowania na sepsę mają przebieg podobny do zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, jednakże odznaczają się dramatycznym przebiegiem choroby. Obecność wybroczyn krwawych na skórze jest oznaką ciężkiego, inwazyjnego przebiegu choroby. W przypadkach z przebiegiem septycznym zgon chorego może nastąpić już w ciągu kilku godzin. Rozstrzygające przy podejrzeniu inwazyjnego zachorowania meningokokowego jest natychmiastowe zgłoszenie się na oddziale intensywnej opieki medycznej, ewentualnie również wprowadzenie kuracji antybiotykowej jeszcze przed przyjęciem do szpitala. Nawet rozpoczęte na czas leczenie może nie zawsze zapobiec śmierci lub trwałym uszkodzeniom ciała (uszkodzeniom centralnego układu nerwowego, amputacjom wynikłym w następstwie ciężkiego uszkodzenia tkanek). Nadal umiera prawie 10 procent osób chorujących na infekcje meningokokowe, szczególnie duży ten udział jest w przypadku chorób spowodowanych meningokokami z grupy serologicznej C. Dlatego szczepienie ochronne jest środkiem zapobiegawczym o znaczeniu decydującym.

**Szczepionka**

Szczepionka zawiera części otoczki bakteryjnej patogenu (antygen oligo-/ polisacharydowy). Szczepionka ta chroni wyłącznie przeciwko infekcjom spowodowanym przez meningokoki z grupy serologicznej C i może być podawana dzieciom w wieku od 2 miesięcy. Zagrożone niemowlęta otrzymują w pierwszym roku życia w zależności od rodzaju zastosowanej szczepionki oraz miesiąca życia 1 lub 2 szczepienia; dzieci, które ukończyły pierwszy rok życia, młodzież oraz dorośli szczepieni są 1 raz. Jeżeli szczepienie podstawowe rozpoczęte zostało w pierwszym roku życia dziecka, wówczas w drugim roku życia zalecane jest szczepienie utrwalające.

Szczepionka jest wstrzykiwana do mięśni (iniekcja domięśniowa). Co do początku i długotrwałości ochrony poszczepiennej prosimy zasięgnąć opinii swojego lekarza. Wedle obecnego stanu studiów nie istnieje zalecenie stosowania szczepień utrwalających (za wyjątkiem jw.).

Szczepienie przeciwko meningokokom z serogrupy C może być wykonywane równocześnie z drugim (innym) szczepieniem, jednakże szczepionka musi być podawana w inne miejsca (np. w lewe i prawe

udo lub w lewe i prawe ramię). Równoczesne podawanie szczepionek nie wpływa negatywnie na ich przyswajalność i skuteczność. O wyjątkach od tej reguły poinformuje Państwa lekarz.

### **Kto powinien być szczepiony?**

W ramach kalendarza szczepień szczepienie przeciwko meningokokom z serogrupy C jest zalecane w stosunku do wszystkich dzieci w drugim roku życia za pomocą 1 dawki szczepionki. Komitet Stały ds. Szczepień (STIKO) zwraca uwagę, że szczepienia nieprzeprowadzone we właściwym terminie powinny zostać nadrobione do 18 roku życia.

Zasadniczo szczepione mogą być wszystkie dzieci od ukończenia drugiego miesiąca życia, młodzież i dorośli w przypadku, gdy szczepienie jest wymagane lub zalecane przez lekarza. Komitet STIKO zaleca poza tym szczepienie szczególnie wobec osób wykazujących podwyższone ryzyko zapadania na infekcje lub powikłań. Ze względów zdrowotnych zagrożone są przede wszystkim osoby o ograniczonej odporności lub takie, które nie mają śledzony oraz takie, u których śledzona nie funkcjonuje. Osoby takie cierpiące na choroby podstawowe powinny otrzymać jednorazowo szczepionkę poczwórną, która ma za zadanie chronić je również przed meningokokami z innych grup serologicznych – A, C, W oraz Y oraz ew. również przeciwko meningokokom z serogrupy B. Przeciwno tym grupom meningokoków również powinien zostać zaszczepiony zagrożony personel laboratoriów. Dotychczas nieszczepione osoby pozostające w bliskim kontakcie z osobą chorą oprócz chemoprophylaktyki (profilaktyki antybiotykowej) powinien, o ile to możliwe, mieć wykonane również szczepienie. Jeżeli w Niemczech dochodzić będzie regionalnie lub w obrębie określonych wspólnot do infekcji meningokokami z grupy C, wówczas aby zapobiec rozprzestrzenianiu się choroby, władze zdrowotne ogłoszą ewentualnie wezwanie do szczepień.

Również powinni zostać zaszczepieni uczniowie i studenci, którzy przez dłuższy czas przebywali w krajach, w których zalecane jest szczepienie powszechne lub zalecenie takie jest skierowane do tych właśnie grup wiekowych. Powyższe zalecenie obowiązuje także w przypadku wyjazdu do krajów, w których władze medyczne ze względu na lokalne ogniska epidemii zaleciły ograniczone czasowo stosowanie szczepień.

W przypadku wyjazdu do krajów, w których występują obszary występowania epidemii oraz w warunkach bliskiego kontaktu z miejscową ludnością, zalecane jest lub wymagane szczepienie szczepionką poczwórną (A, C, W, Y). Powyższe obowiązuje w przypadku wyjazdów pielgrzymkowych (hadżdż, umra) do Arabii Saudyjskiej lub do krajów afrykańskiego pasa masowego występowania zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych.

### **Kto nie powinien zostać zaszczepiony?**

Nie powinien być szczepiony nikt, kto cierpi na ostrą, wymagającą leczenia chorobę, manifestującą się podwyższoną ciepłotą ciała. Szczepionką tą nie mogą być szczepione również osoby cierpiące na nadwrażliwość na poszczególne składniki szczepionki.

W przypadku kobiet w ciąży muszą być bardzo starannie rozważone, korzyści i czynniki ryzyka związane ze stosowaniem szczepionki ochronnej przeciwko meningokokom z serogrupy C. Jednakże brak jest danych wskazujących na negatywne oddziaływania szczepionki w okresie ciąży. W przypadku dalszych zapytań należy zwrócić się do lekarza szczepiącego.

### **Sposób postępowania po szczepieniu**

Osoby zaszczepione nie wymagają żadnego specjalnego trybu oszczędzającego, jednakże w ciągu 3 dni po zaszczepieniu należy unikać ponadnormalnego wysiłku. W przypadku osób wykazujących

skłonności do reakcji układu krążenia lub takich, u których znane są natychmiastowe alergie, przed zaszczepieniem należy o tych faktach poinformować lekarza.

### **Możliwe miejscowe i ogólne reakcje poszczepienne**

Po szczepieniu, oprócz docelowego podwyższenia odporności, a przez to stopnia ochrony przed chorobami, w miejscu zaszczepienia bardzo często (powyżej 10 procent przypadków) pojawia się zaczerwienienie, wrażliwość na dotyk lub bolesny obrzęk. Jest to wyraz zwykłej reakcji organizmu na szczepionkę, który występuje najczęściej w okresie od 2 do 3 dni i rzadko kiedy utrzymuje się dłużej. Rzadko kiedy występują też silniejsze reakcje lokalne, powodujące ograniczenie zdolności ruchowej. Również w ciągu 1 do 3 dni – w rzadkich przypadkach dłużej – w odniesieniu do od 1 do  $\geq 10$  procent osób zaszczepionych mogą występować objawy ogólne, takie jak podwyższenie ciepłoty ciała do temperatury wynoszącej do 38°C (w rzadkich przypadkach do 39,5°C), senność, niespokojny sen lub niedomagania żołądkowo-jelitowe (nudności, wymioty, biegunka), a w przypadku dzieci do drażliwości. Mogą wystąpić także bóle głowy i mięśni oraz stawów lub zaburzenia czucia. Z reguły wyżej wymienione reakcje są przejściowe i szybko ustępują bez dalszych następstw.

### **Czy możliwe są komplikacje poszczepienne?**

Powikłania poszczepienne, reprezentujące następstwa przekraczające zwykłą wielkość reakcji poszczepiennych i wykazujące znaczny negatywny wpływ na stan zdrowia osoby szczepionej, występują bardzo rzadko. Również bardzo rzadko kiedy po szczepieniu za pomocą szczepionki skoniugowanej przeciwko meningokokom grupy C dochodzi do reakcji alergicznych skóry (np. wysypka, swędzenie, pokrzywka) lub dróg oddechowych, w pojedynczych przypadkach dochodzi do szoku. W pojedynczych przypadkach w związku z podwyższoną ciepłotą ciała u niemowląt lub u małych dzieci obserwowane były drgawki spowodowane gorączką, które z reguły przemijały bez dalszych następstw; również w pojedynczych przypadkach w koincydencji czasowej ze szczepieniem, raportowano krótkotrwałe stany szokowe objawiające się brakiem reakcji i osłabieniem napięcia mięśniowego, które ustępowały w sposób szybki i bez dalszych następstw.

### **Porady na temat działań ubocznych udzielane przez lekarza szczepiącego**

W uzupełnieniu do tego pouczenia, Państwa lekarz zaoferuje możliwość odbycia rozmowy wyjaśniającej.

Jeżeli w następstwie szczepienia wystąpią objawy, które przekraczać będą wyżej wymienione, szybko ustępujące reakcje miejscowe i ogólne, wówczas oczywiście do Państwa dyspozycji jest lekarz szczepiący, który udzieli Państwu stosownej porady.

Lekarza szczepiącego można znaleźć:

Wykluczenie odpowiedzialności

Tłumaczenie oryginału arkusza informacyjnego (wg stanu na dzień: 04/2016) zostało dokonane za uprzejmą zgodą Niemieckiego Zielonego Krzyża T. z., na zlecenie Instytutu im. Roberta Kocha. Miarodajny jest tekst niemieckojęzyczny. Nie możemy przyjąć odpowiedzialności z tytułu ew. błędów tłumaczenia oraz braku aktualności niniejszego tłumaczenia w przypadku powstających w miarę upływu czasu kolejnych nowelizacji oryginału niemieckojęzycznego.

**Nazwisko** \_\_\_\_\_  
Name

**Szczepienie ochronne przeciwko meningokokom z grupy C – za pomocą szczepionki skoniugowanej**  
*Schutzimpfung gegen Meningokokken C – mit Konjugatimpfstoff*

W załączeniu otrzymują Państwo ulotkę informacyjną na temat przeprowadzania szczepienia ochronnego przeciwko meningokokom z grupy C. W treści ulotki znajdują Państwo istotne dane na temat chorób, których można uniknąć dzięki szczepieniu, opis samej szczepionki, szczepienia, zachowania po szczepieniu, jak również reakcji poszczepiennych oraz możliwych powikłań poszczepiennych.

*Anliegend erhalten Sie ein Merkblatt über die Durchführung der Schutzimpfung gegen Meningokokken C. Darin sind die wesentlichen Angaben über die durch die Impfung vermeidbaren Krankheiten, den Impfstoff, die Impfung, das Verhalten nach der Impfung sowie über Impfreaktionen und mögliche Impfkomplicationen enthalten.*

Przed przeprowadzeniem szczepienia należy podać dodatkowo następujące dane:

*Vor der Durchführung der Impfung wird zusätzlich um folgende Angaben gebeten:*

1. Czy osoba szczepiona jest obecnie zdrowa?

*Ist der Impfling gegenwärtig gesund?*

Tak (Ja)

Nie (Nein)

2. Czy u osoby szczepionej występują jakiegokolwiek znane alergie?

*Ist bei dem Impfling eine Allergie bekannt?*

Tak (Ja)

Nie (Nein)

jeżeli tak, to jakie? \_\_\_\_\_  
*wenn ja, welche*

3. Czy po poprzednich szczepieniach u osoby szczepionej występowały objawy alergiczne, wysoka gorączka lub jakiegokolwiek inne nietypowe reakcje?

*Traten bei dem Impfling nach einer früheren Impfung allergische Erscheinungen, hohes Fieber oder andere ungewöhnliche Reaktionen auf?*

Tak (Ja)

Nie (Nein)

Jeżeli Państwo chcą się dowiedzieć więcej na temat szczepień ochronnych szczepionką skoniugowaną przeciwko meningokokom z grupy C, prosimy o zwrócenie się z tym do lekarza szczepiącego!

*Falls Sie noch mehr über die Schutzimpfung gegen Meningokokken C – mit Konjugatimpfstoff – wissen wollen, fragen Sie den Impfarzt!*

Do szczepienia prosimy zabrać ze sobą książeczkę szczepień ochronnych!

*Zum Impftermin bringen Sie bitte das Impfbuch mit!*

**Deklaracja zgody***Einverständniserklärung***na przeprowadzenie szczepienia ochronnego przeciwko meningokokom z grupy C –za pomocą szczepionki skoniugowanej***zur Durchführung der Schutzimpfung gegen Meningokokken C – mit Konjugatimpfstoff*

Nazwisko osoby szczepionej \_\_\_\_\_

*Name des Impflings*

data urodzenia \_\_\_\_\_

*geb. am*

Z treścią pouczenia zapoznałem (-am) się i w rozmowie z moim (-ją) lekarzem (-rką) otrzymałem (-am) wyczerpujące wyjaśnienia na temat szczepienia.

*Ich habe den Inhalt des Merkblatts zur Kenntnis genommen und bin von meinem Arzt/meiner Ärztin im Gespräch ausführlich über die Impfung aufgeklärt worden.* Dalszych pytań nie mam.*Ich habe keine weiteren Fragen.* Wyrażam zgodę na zaproponowane szczepienie przeciwko meningokokom z grupy C.*Ich willige in die vorgeschlagene Impfung gegen Meningokokken C ein.* Odrzucam szczepienie. Zostałem (-am) poinformowany (-a) na temat możliwych następstw odrzucenia szczepienia.*Ich lehne die Impfung ab. Über mögliche Nachteile der Ablehnung dieser Impfung wurde ich informiert.*

Uwagi \_\_\_\_\_

*Vermerke*

Miejscowość, data \_\_\_\_\_

*Ort, Datum*\_\_\_\_\_  
Podpis osoby szczepionej lub opiekuna prawnego*Unterschrift des Impflings bzw. des Sorgeberechtigten*\_\_\_\_\_  
Podpis lekarza / lekarki*Unterschrift des Arztes/der Ärztin*